HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

28 noiembrie 2017 *

„Trimitere preliminară – Asigurare obligatorie de răspundere civilă auto – Directiva 72/166/CEE – Articolul 3 alineatul (1) – Noțiunea «pagube produse de vehicule» – Accident produs într-o exploatație agricolă – Accident în care a fost implicat un tractor agricol staționat, dar care avea motorul în funcțiune pentru a acționa o pompă utilizată la dispersia de erbicid”

În cauza C-514/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunal da Relação de Guimarães (Curtea de Apel din Guimarães, Portugalia), prin decizia din 23 iunie 2016, primită de Curte la 3 octombrie 2016, în procedura

Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade,

Fausto da Silva Rodrigues de Andrade

împotriva

José Manuel Proença Salvador,

Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA,

Jorge Oliveira Pinto,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. G. Fernlund și C. Vajda, președinți de cameră, domnii J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev (raportor), doamna C. Toader, domnii M. Safjan și D. Šváby și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru doamna Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade și pentru domnul da Silva Rodrigues de Andrade, de L. Ferreira, advogado;

* Limba de procedură: portugheza.

– pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, de M. Figueiredo și de S. Jaulino, în calitate de agenți;

– pentru guvernul estonian, de N. Grünberg, în calitate de agent;

– pentru Irlanda, de L. Williams, de G. Hodge, de M. Browne și de A. Joyce, în calitate de agenți, asistați de C. Toland, SC, de G. Gibbons, BL, și de J. Buttimore, BL;

– pentru guvernul spaniol, de V. Ester Casas, în calitate de agent;

– pentru guvernul leton, de I. Kucina și de G. Bambāne, în calitate de agenți;

– pentru guvernul Regatului Unit, de G. Brown, în calitate de agent, asistată de A. Bates, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de M. França și de K.-P. Wojcik, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) din Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 1972, L 103, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 10, denumită în continuare „prima directivă”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade și domnul Fausto da Silva Rodrigues de Andrade (denumiți în continuare, împreună, „soții Rodrigues de Andrade”), pe de o parte, și domnul José Manuel Proença Salvador, Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA (fostă Rural Seguros – Companhia de Seguros SA, denumită în continuare „CA Seguros”) și domnul Jorge Oliveira Pinto, pe de altă parte, în legătură cu obligarea soților Rodrigues de Andrade la repararea prejudiciului suferit de domnul Proença Salvador ca urmare a decesului soției sale în urma unui accident în care a fost implicat un tractor agricol și care s-a produs în exploatația agricolă în cadrul căreia aceasta lucra.

Cadrul juridic

3 Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 2009, L 263, p. 11) a abrogat prima directivă. Cu toate acestea, având în vedere data faptelor din cauza principală, acesteia i se aplică dispozițiile primei directive.

4 Articolul 1 din prima directivă prevedea:

„În sensul prezentei directive:

1. «vehicul» înseamnă orice vehicul cu motor destinat transportului pe uscat și acționat în mod mecanic, dar care nu se deplasează pe șine, inclusiv orice tip de trailer, indiferent dacă este cuplat sau nu;

[…]”

5 Potrivit articolului 3 alineatul (1) din această directivă:

„În conformitate cu dispozițiile articolului 4, fiecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că răspunderea civilă pentru pagubele produse de vehiculele care provin în mod obișnuit de pe teritoriul lor să fie acoperită prin asigurare. Aceste măsuri stabilesc aria răspunderii civile acoperite de asigurare, precum și termenii și condițiile asigurării.”

6 Articolul 4 din directiva menționată prevedea:

„Un stat membru poate deroga de la dispozițiile articolului 3 cu privire la:

[…]

(b) anumite tipuri de vehicule sau anumite vehicule care au o plăcuță specială; lista acestor tipuri sau a acestor vehicule se alcătuiește de către statul în cauză și se comunică celorlalte state membre și Comisiei.

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

7 Soții Rodrigues de Andrade exploatează o proprietate agricolă situată în Sabrosa (Portugalia).

8 Soția domnului Proença Salvador, doamna Maria Alves, era angajată de aceștia ca lucrător agricol cu fracțiune de normă. În această calitate, ea se afla în subordinea, sub conducerea și sub controlul soților Rodrigues de Andrade.

9 La 18 martie 2006, doamna Alves stropea cu erbicid butucii de viță-de-vie din podgoria soților Rodrigues de Andrade, pe un teren în pantă și dispus în terase.

10 Erbicidul se afla într-un bidon pulverizator cuplat și suspendat în partea din spate a unui tractor agricol (denumit în continuare „tractorul în cauză”). Acesta staționa, pe un drum plat de pământ, dar motorul său era în funcțiune pentru a acționa pompa pulverizatoare de erbicid. Greutatea tractorului, vibrațiile produse de motor și de pompa de evacuare a pulverizatorului, precum și manipularea, în special de către doamna Alves, a furtunului de distribuire a ierbicidului, care ieșea din bidon, combinate cu ploaia abundentă care cădea în ziua respectivă, au provocat o alunecare de teren care a antrenat tractorul în cauză. Acesta a alunecat de pe terase și s-a răsturnat, atingându-i pe cei patru lucrători care efectuau dispersia erbicidului pe butucii de viță-de-vie de pe terasele inferioare. Doamna Alves a fost lovită și strivită de tractorul în cauză, fapt care a condus la decesul acesteia.

11 Tractorul în cauză era înmatriculat pe numele doamnei Nair Morais da Silva Pinto, soția domnului Oliveira Pinto. Acesta era fermierul soților Rodrigues de Andrade și, în această calitate, superiorul ierarhic al doamnei Alves.

12 Doamna Morais da Silva Pinto încheiase cu CA Seguros un contract de asigurare care se încadra în categoria „tractoare și mașini agricole”.

13 Doamna Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade încheiase cu o altă societate de asigurări un contract care acoperea răspunderea sa pentru accidentele de muncă. Această societate de asigurări l-a despăgubit pe domnul Proença Salvador, văduvul doamnei Alves, pentru prejudiciul material rezultat în urma accidentului care a cauzat moartea acesteia.

14 Pe de altă parte, domnul Proença Salvador a introdus o acțiune în justiție prin care solicita fie obligarea în solidar a soților Rodrigues de Andrade, a domnului Oliveira Pinto și a doamnei Morais da Silva Pinto, fie obligarea CA Seguros, în ipoteza în care această societate ar fi ținută să acopere un asemenea accident, la repararea prejudiciului moral rezultat în urma accidentului.

15 Instanța de fond a admis în parte cererea domnului Proença Salvador. Aceasta i-a obligat în solidar pe domnul Oliveira Pinto și pe soții Rodrigues de Andrade la plata unei părți din sumele solicitate, dar a respins această cerere în măsura în care era îndreptată împotriva doamnei Morais da Silva Pinto și a CA Seguros, pentru motivul că tractorul în cauză nu a fost implicat într-un accident de circulație, care ar putea fi acoperit de o asigurare de răspundere civilă auto (denumită în continuare „asigurarea obligatorie"), întrucât accidentul respectiv nu s-a produs în legătură cu utilizarea tractorului în cauză ca mijloc de transport.

16 Soții Rodrigues de Andrade au formulat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, Tribunal da Relação de Guimarães (Curtea de Apel din Guimarães, Portugalia), susținând că accidentul a cărui victimă a fost doamna Alves s-a produs în timp ce tractorul în cauză funcționa în cursul unor lucrări agricole, astfel încât acesta trebuie să fie acoperit de contractul de asigurare încheiat de doamna Morais da Silva Pinto, indiferent dacă acest vehicul era oprit, staționa sau circula pe drumul de pământ de pe exploatația soților Rodrigues de Andrade. Domnul Oliveira Pinto, care a formulat de asemenea o cale de atac împotriva hotărârii menționate, susține în special că contractul de asigurare încheiat cu CA Seguros acoperă răspunderea civilă pentru daune cauzate de utilajele cuplate la vehiculul asigurat și care rezultă din activitatea acestuia.

17 Instanța de trimitere arată că hotărârea pronunțată în primă instanță este conformă cu jurisprudența Supremo Tribunal de Justiça (Curtea Supremă, Portugalia) potrivit căreia, pentru a califica un eveniment drept „accident de circulație", vehiculul implicat în accident trebuie să fie în mișcare în momentul producerii acestuia, iar prejudiciile suferite de terți trebuie să rezulte din această mișcare.

18 Această din urmă instanță ar fi considerat într-o hotărâre din 17 decembrie 2015, pronunțată într-o cauză în care tractorul agricol care a provocat accidentul mortal staționa în acel moment, numai mașina de treierat cuplată la tractorul respectiv fiind în funcțiune, că, în măsura în care, pe de o parte, tractorul în cauză nu circula și nici nu era utilizat în acest scop și, pe de altă parte, în momentul producerii accidentului, singura sa funcție consta în acționarea mașinii de treierat, un astfel de accident nu putea fi calificat drept „accident de circulație".

19 Instanța de trimitere arată în plus că, în Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), privind o manevră de marșarier efectuată de un tractor agricol, Curtea a statuat că noțiunea „pagube produse de vehicule" include orice utilizare a unui vehicul care este conformă cu funcția obișnuită a acestui vehicul. Circumstanțele cauzei în care s-a pronunțat această hotărâre ar permite să se considere că funcția obișnuită a unui vehicul ar fi aceea de a se afla în mișcare.

20 Totuși, Curtea nu s-ar fi pronunțat încă cu privire la aspectul dacă noțiunea „pagube produse de vehicule" acoperă inclusiv utilizarea vehiculului ca mașină care generează o forță motrice, dar fără a provoca deplasarea acestuia.

21 Or, ar exista vehicule „mixte", care pot fi utilizate atât ca mijloace de transport, cât și ca simple mașini care generează o forță motrice și care ar putea cauza, ca atare, prejudicii terților nu doar atunci când se află în circulație, ci și în cadrul utilizării lor atunci când staționează, ca mașini care generează o forță motrice.

22 Instanța de trimitere ridică, așadar, problema dacă, având în vedere atât obiectivul de protecție a victimelor urmărit de reglementarea Uniunii privind asigurarea obligatorie, cât și necesitatea asigurării unei aplicări uniforme a dreptului Uniunii, ar fi justificată excluderea din domeniul de aplicare al

noțiunii „pagube produse de vehicule” a situației unui vehicul care staționează, utilizat în conformitate cu funcția sa obișnuită de mașină care generează o forță motrice destinată să efectueze o altă activitate, deși o astfel de utilizare se poate afla la originea unor accidente grave sau chiar mortale.

23 În aceste condiții, Tribunal da Relação de Guimarães (Curtea de Apel din Guimarães) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Obligația de asigurare, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din [prima directivă], este aplicabilă în cazul utilizării vehiculelor în orice loc, public sau privat, exclusiv în situațiile în care se află în mișcare sau și în cazurile în care acestea sunt imobile, însă au motorul în funcțiune?

2) Noțiunea «pagube produse de vehicule», în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 72/166, se aplică unui tractor agricol staționat pe un drum plat de pământ al unei exploatații agricole, care este folosit, astfel cum se obișnuiește, pentru efectuarea de munci agricole (pulverizarea de erbicid pe o podgorie), având motorul în funcțiune pentru a acționa pompa bidonului care conține erbicidul și care, în aceste circumstanțe, ca urmare a alunecării terenului determinate de următorii factori:

– greutatea tractorului,

– vibrațiile provocate de motorul tractorului și de pompa de evacuare a pulverizatorului, cuplată în partea din spate a tractorului,

– precipitațiile abundente,

s-a răsturnat peste patru lucrători care realizau această activitate pe terasele inferioare și a provocat moartea unei lucrătoare care ținea furtunul cu care se efectua pulverizarea?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la cele două întrebări preliminare anterioare, această interpretare a noțiunii «pagube produse de vehicule» prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din [prima directivă] se opune unei legislații naționale (articolul 4 alineatul 4 din [Decreto-Lei n. 291/2007 que aprova o regime do sistema do seguro obrigatório de responsabilidade civil automóvel (Decretul-lege nr. 291/2007 privind adoptarea regimului sistemului de asigurări obligatorii de răspundere civilă auto) din 21 august 2007 (denumit în continuare «Decretul-lege nr. 291/2007»)]) care exclude obligația de asigurare prevăzută la articolul 3 alineatul (1) menționat [din această directivă] în situațiile în care vehiculele sunt utilizate exclusiv în scopuri agricole sau industriale?”

24 Prin scrisoarea depusă la grefa Curții la 18 aprilie 2017, Irlanda, în temeiul articolului 16 al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, a solicitat Curții să se întrunească în Marea Cameră.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

25 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din prima directivă trebuie interpretat în sensul că se încadrează în noțiunea „pagube produse de vehicule”, menționată la această dispoziție, o situație în care un tractor care staționa pe un drum de pământ dintr-o exploatație agricolă și al cărui motor era în funcțiune pentru a acționa pompa unui pulverizator de erbicid cuplat la tractorul respectiv a fost antrenat de o alunecare de teren provocată de combinarea mai multor

factori, și anume greutatea tractorului în cauză, vibrațiile provocate de motorul și de pompa acestuia, precum și ploile abundente, ceea ce a cauzat decesul unei persoane care lucra în cadrul exploatației respective.

26 Aceste întrebări se întemeiază pe premisa potrivit căreia contractul de asigurare menționat la punctul 12 din prezenta hotărâre, care a fost încheiat de doamna Morais da Silva Pinto și care privește tractorul în cauză, are ca obiect doar acoperirea răspunderii civile legate de circulația acestuia. Pe baza acestei premise, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă situația descrisă la punctul precedent poate sau nu poate fi calificată drept accident legat de circulația vehiculului în cauză, în sensul articolului 3 alineatul (1) din prima directivă.

27 Acestea fiind precizate, trebuie amintit că, potrivit articolului 3 alineatul (1) din prima directivă, sub rezerva dispozițiilor articolului 4 din aceasta, fiecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că răspunderea civilă pentru pagubele produse de vehiculele care provin în mod obișnuit de pe teritoriul lor este acoperită prin asigurare.

28 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că un tractor agricol, precum tractorul în cauză, se încadrează în noțiunea „vehicul” menționată la articolul 1 punctul 1 din directiva amintită, dat fiind că acesta corespunde unui „vehicul cu motor destinat transportului pe uscat și acționat în mod mecanic, dar care nu se deplasează pe șine”.

29 În această privință, trebuie amintit că această definiție este independentă de utilizarea care se dă sau care se poate da vehiculului în cauză. Prin urmare, faptul că un tractor poate, în anumite împrejurări, să fie utilizat ca utilaj agricol nu are incidență asupra constatării că un astfel de vehicul răspunde noțiunii „vehicul” care figurează la articolul 1 punctul 1 din prima directivă (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctul 38).

30 Pe de altă parte, reiese din dosarul prezentat Curții că tractorul în cauză provine în mod obișnuit de pe teritoriul unui stat membru și că nu este vizat de o derogare adoptată în temeiul articolului 4 din această directivă.

31 În ceea ce privește noțiunea „pagube produse de vehicule”, în sensul articolului 3 alineatul (1) de această directivă, trebuie amintit că ea nu poate fi lăsată la aprecierea fiecărui sat membru, ci constituie o noțiune autonomă a dreptului Uniunii, care trebuie interpretată ținând seama în special de contextul acestei dispoziții și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctele 41 și 42).

32 În această privință, prima directivă face parte dintr-o serie de directive care au precizat în mod progresiv obligațiile statelor membre în materie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule. Reiese din preambulul acestei directive și din A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO 1984, L 8, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 104) că aceste directive au în vedere, pe de o parte, să asigure libera circulație atât a vehiculelor care provin în mod obișnuit de pe teritoriul Uniunii, cât și a persoanelor aflate la bordul lor și, pe de altă parte, să garanteze că victimele accidentelor de circulație provocate de aceste vehicule vor beneficia de un tratament comparabil, indiferent de locul de pe teritoriul Uniunii în care s-a produs accidentul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 2011, Ambrósio Lavrador și Olival Ferreira Bonifácio, C-409/09, EU:C:2011:371, punctul 23, Hotărârea din 23 octombrie 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, punctul 26, precum și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctul 50).

33 În plus, din evoluția reglementării Uniunii în materie de asigurare obligatorie rezultă că acest obiectiv de protecție a victimelor accidentelor provocate de vehicule a fost urmărit și consolidat în mod constant de către legiuitorul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctele 52-55).

34 În acest context, Curtea a statuat în esență că articolul 3 alineatul (1) din prima directivă trebuie interpretat în sensul că noțiunea „pagube produse de vehicule” care figurează în cuprinsul său nu este limitată la situațiile de circulație rutieră, altfel spus la circulația pe drumurile publice, ci că în sfera acestei noțiuni intră orice utilizare a unui vehicul care este conformă cu funcția sa obișnuită (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctul 59).

35 Din considerațiile care precedă rezultă, pe de o parte, că domeniul de aplicare al noțiunii „pagube produse de vehicule” nu depinde de caracteristicile terenului pe care este utilizat vehiculul cu motor.

36 Nicio dispoziție din directivele privind asigurarea obligatorie nu limitează de altfel întinderea obligației de asigurare și a protecției pe care această obligație urmărește să o confere victimelor unor accidente cauzate de vehicule cu motor la cazurile de utilizare a unor astfel de vehicule pe anumite terenuri sau pe anumite drumuri.

37 Pe de altă parte, trebuie subliniat că vehiculele cu motor menționate la articolul 1 punctul 1 din prima directivă, indiferent de caracteristicile lor, sunt destinate să servească în mod obișnuit ca mijloace de transport.

38 În consecință, se încadrează în noțiunea „pagube produse de vehicule”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din această directivă, orice utilizare a unui vehicul ca mijloc de transport.

39 În această privință, faptul că vehiculul implicat în accident staționa în momentul producerii acestuia nu exclude, în sine, posibilitatea ca utilizarea vehiculului respectiv în acel moment să se încadreze în funcția sa de mijloc de transport și, în consecință, în noțiunea „pagube produse de vehicule” în sensul articolului 3 alineatul (1) din prima directivă. Pe de altă parte, aspectul dacă motorul acestuia era sau nu era în funcțiune în momentul producerii accidentului nu este decisiv în această privință.

40 Acestea fiind precizate, în ceea ce privește vehiculele care, precum tractorul în cauză, sunt destinate, pe lângă utilizarea lor obișnuită ca mijloace de transport, să fie utilizate, în anumite împrejurări, ca mașini de lucru, este necesar să se stabilească dacă, la momentul producerii accidentului în care a fost implicat un astfel de vehicul, acesta era utilizat în principal ca mijloc de transport, caz în care această utilizare se poate încadra în noțiunea „pagube produse de vehicule” în sensul articolului 3 alineatul (1) din prima directivă, sau ca mașină de lucru, caz în care utilizarea respectivă nu se încadrează în aceeași noțiune.

41 În speță, din informațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că, atunci când s-a produs accidentul în care a fost implicat, tractorul în cauză era utilizat ca generator al forței motrice necesare pentru a acționa pompa pulverizatorului de erbicid cu care era echipat pentru dispersarea erbicidului respectiv pe butucii de viță-de-vie dintr-o exploatație agricolă. Sub rezerva verificărilor pe care trebuie să le efectueze instanța de trimitere, se pare că o astfel de utilizare este legată în principal de funcția tractorului în cauză ca mașină de lucru, iar nu ca mijloc de transport, și, prin urmare, nu se încadrează în noțiunea „pagube produse de vehicule” în sensul articolului 3 alineatul (1) din prima directivă.

42 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 3 alineatul (1) din prima directivă trebuie interpretat în sensul că nu se încadrează în noțiunea „pagube produse de vehicule”, menționată în această dispoziție, o situație în care un tractor

agricol a fost implicat într-un accident în timp ce funcția sa principală, în momentul producerii accidentului, nu consta în a servi drept mijloc de transport, ci în a genera, ca mașină de lucru, forța motrice necesară pentru acționarea pompei unui pulverizator de erbicid.

Cu privire la a treia întrebare

43 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din prima directivă trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale, precum articolul 4 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 291/2007, care exclude de la obligația de asigurare răspunderea civilă care decurge din utilizarea unor vehicule „exclusiv în scopuri agricole sau industriale”.

44 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Refuzul Curții de a statua asupra unei cereri de decizie preliminară adresate de o instanță națională este posibil numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal ori atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 20 iulie 2017, Piscarreta Ricardo, C-416/16, EU:C:2017:574, punctul 56 și jurisprudența citată).

45 În speță, astfel cum reiese din decizia de trimitere, accidentul care a cauzat decesul doamnei Alves s-a produs la 18 martie 2006, așadar cu mai mult de un an înainte de adoptarea Decretului-lege nr. 291/2007.

46 Or, din dosarul prezentat Curții nu reiese că acest decret-lege ar produce efecte retroactive sau că norma prevăzută la articolul 4 alineatul 4 din acesta ar fi aplicabilă în cauza principală pentru un alt motiv. Astfel, instanța de trimitere nu a furnizat nicio explicație cu privire la motivele pentru care apreciază că, în acest context, îi este necesar un răspuns la a treia întrebare preliminară pentru a soluționa litigiul dedus judecății sale.

47 În plus, din răspunsul scris al guvernului portughez la o întrebare adresată de Curte reiese că nu Decretul-lege nr. 291/2007, ci Decretul-lege nr. 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel (Decretul-lege nr. 522/85 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto) din 31 decembrie 1985, cu modificările ulterioare, era aplicabil *ratione temporis* faptelor aferente cauzei principale.

48 În aceste condiții, este evident că a treia întrebare este ipotetică și, prin urmare, inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

49 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi trebuie interpretat în sensul că nu se încadrează în noțiunea „pagube produse de vehicule”, menționată în această dispoziție, o situație în care un tractor agricol a fost implicat într-un accident în timp ce funcția sa principală, în momentul producerii accidentului, nu consta în a servi drept mijloc de transport, ci în a genera, ca mașină de lucru, forța motrice necesară pentru acționarea pompei unui pulverizator de erbicid.

Semnături